

1. ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΝ ΧΡΟΝΟ

Μέσο: ΕΘΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 12/11/2017 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 12/11/2017

Σελίδα: 2

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ταξίδι στον χρόνο

Η Θεσσαλονίκη παρουσιάζεται μέσα από σπάνιες εικόνες στη Βίλα Καπαντζή από την ερχόμενη Τετάρτη. ▶40-41

1. ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΝ ΧΡΟΝΟ

Μέσο: ΕΘΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 12/11/2017 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 12/11/2017

Σελίδα: 35

Σπάνια «κλικ»

Εκθεση φωτογραφίας για το τέλος της παλιάς Θεσσαλονίκης.

► 6-7

Πολιτισμός | Εκθεση

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Ταξίδι στον χρόνο με άγνωστες φωτογραφίες

Η ακμή και το απότομο τέλος της παλιάς κοσμοπολίτικης πόλης με την καταστροφική πυρκαγιά του 1917 παρουσιάζεται μέσα από σπάνιες εικόνες στη Βίλα Καπαντζή από την ερχόμενη Τετάρτη

ΤΗΣ ΗΡΙΑΣ ΡΙΤΣΑΛΕΟΥ

Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ του 19ου αιώνα αποκαλύπτεται μέσα από μια έκθεση σπάνιων φωτογραφιών, η παλαιότερη από τις οποίες είναι αυτή του θαλάσσιου τείχους, που δημοσιοποιήθηκε πρόσφατα, χρονολογείται στα 1863-1867 και προκάλεσε έναν... διαδικτυακό σεισμό, καθώς εντυπωσίασε μεν τους Θεσσαλονίκες, φέρει όμως να δάχασε την επιστημονική κοινότητα.

Οι φωτογραφίες δίνουν μια άλλη ματιά της Θεσσαλονίκης και εξιστορούν την ακμή και το απότομο τέλος της κοσμοπολίτικης πόλης με την καταστροφική πυρκαγιά του 1917. Η έκθεση με τίτλο «Το τέλος της παλιάς μας πόλης. Θεσσαλονίκη 1870-1917» εγκαθίσταται την ερχόμενη Τετάρτη, 15 Νοεμβρίου, και θα μείνει ανοικτή για το κοινό μέχρι τις 18 Φεβρουαρίου 2018, στο Πολιτιστικό Κέντρο του **Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τράπεζας** στη Βίλα Καπαντζή, στην οδό Βασ. Ολγας 108.

Καλόπαι σχεδόν μισό αιώνα, που σημαίνει την πρώτη μετάβαση της Θεσσαλονίκης από τους μέσους χρόνους στη νεωτερική εποχή, από την Οθωμανική Αυτοκρατορία στη σύγχρονη Ελλάδα, από την κοινοτική οργάνωση στο ομοιογενές εθνικό κράτος, από την εύφλεκτη ξυλόπικτη πόλη στα μέγαρα από μπετόν αρμέ, από τα δαιδαλώδη αδιέξοδα στις χαράξεις του σχεδίου Εμπράν.

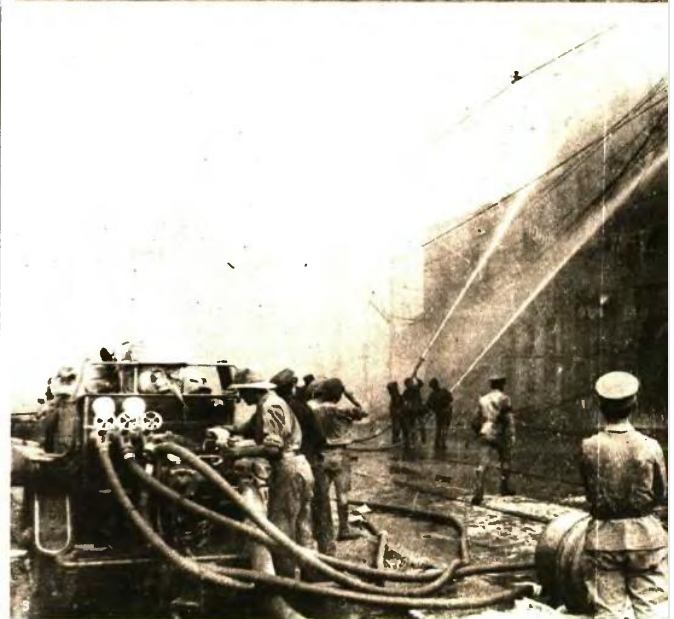
Για πρώτη φορά θα εκτεθεί ένα πανόγραμμα τεσσάρων αντιπροσωπευτικών φωτογραφιών, μήκους 6 μέτρων, που απεικονίζει το θαλάσσιο μέτωπο της Θεσσαλονίκης, χωρίς τείχη, καθώς έχει τραβηχτεί το 1873, μόλις 3 χρόνια μετά την κατεδάφισή τους.

Το φωτογραφικό θέμα φέρει το όνομα του Άγγλου ανθυποπλοίαρχου Σέις, ο οποίος και την αγόρασε από παλαιοπώλη στην παραλία της πόλης, εκείνη τη χρονιά. Αποκτήθηκε τα τελευταία χρόνια από τον συλλέκτη Γιώργο Δέλλιο, ο οποίος και τη δώρισε στο αρχείο ΕΛΙΑ του ΜΙΕΤ. Η φωτογραφία-πανόραμα θα καταλαμβάνει έναν ολόκληρο τοίχο στο Πολιτιστικό Κέντρο και είναι εξαιρετικά εντυπωσιακή.

Είναι μάλιστα ακριβώς η ίδια γωνία λήψης με το πανόραμα-φωτογραφία του 1863, του Αυστριακού φωτογράφου Γόσεφ Σέκελι. Ο Σέκελι συνόδευε στη βαλκανική του περιόδια τον πρόξενο της Αυστρίας, Γιόχαν Χαν, στα Γιάννενα, και είχε ένα άλμπουμ με 50 φωτογραφίες. Από αυτές οι 45 ήταν από την Αλβανία και οι 5 από τη Θεσσαλονίκη, ανάμεσά τους και το συγκεκριμένο πανόραμα, στο βάθος του οποίου φαίνονται και τα θαλάσσια τείχη. Είναι η παλαιότερη φωτογραφία της Θεσσαλονίκης και είναι η πρώτη και η τελευταία φορά που απεικονίζονται τα θαλάσσια τείχη της πόλης. Στον ορίζοντα της Θεσσαλονίκης του 1863 ξεχωρίζουν οι μινιάρδες από τα πολλά τζαμιά που υπήρχαν εκείνη την εποχή.

Ο ΚΑΒΓΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Η φωτογραφία ωστόσο που αναμένεται να μονοπωλήσει το ενδιαφέρον είναι αυτή των αδερφών Αμπντουλάχ από τα Εθνικά Αρχεία της Ουγγαρίας, που... τάραξε τα νερά του Διαδικτύου πριν από περίπου δύο μήνες αφού παρουσίαζε μια εντελώς άγνωστη εικόνα της πόλης, με τα τείχη να δεσπόζουν και να απλώνονται σε όλο το παραλιακό μέτωπο μετά τον Λευκό Πύργο. Η φωτογραφία εντοπίστηκε από την ομάδα «Παλιές Φωτογραφίες της Θεσσαλονίκης» και αναρτήθηκε για πρώτη φορά στη σελίδα της στο

Facebook. Τα μέλη της υποστήριξαν ότι τη βρήκαν σε άλμπουμ με αρχαία της Κωνσταντινούπολης, με λέξη-κλειδί «Szaloniki» και ότι την τράβηξαν από τις επάλξεις του Λευκού Πύργου οι αδερφοί Αμπντουλάχ, διάσμητοι Αρμένιοι φωτογράφοι της οθωμανικής περιόδου. Τον αρχικό ενθουσιασμό ακολούθησε ένας διάλογος με ενστάσεις, καθώς κάποιοι αμφισβήτησαν ότι η πόλη που εικονίζεται είναι η Θεσσαλονίκη. Ο ιστορικός και συγγραφέας Ευάγγελος Χεχίμγλου υποστήριξε ότι εκείνη την εποχή τα μηχανήματα φωτογραφίας ήταν ογκώδη και δεν θα μπορούσαν να μεταφερθούν στον Λευκό Πύργο. Εξέφρασε επίσης αντιρρήσεις για τη γεωμορφολογία της πόλης,

για την παρουσία των αδερφών Αμπντουλάχ κ.ά.

Όλα αυτά καθώς και μια σειρά ζητημάτων που αφορούν την εικόνα που υπάρχει σήμερα για τη Θεσσαλονίκη του 19ου αιώνα και τα κτήριά της θα συζητηθούν σε ένα workshop, μια επιστημονική συνάντηση που διοργανώνεται από το ΑΠΘ, στις 29 Νοεμβρίου, με αφορμή και την έκθεση στο Πολιτιστικό Ιδρυμα του ΜΙΕΤ.

«Είναι ευκαιρία να συζητήσουμε μεταξύ μας για αυτή την πόλη. Να δούμε πόσο σχετική είναι η εικόνα που έχουμε με την πραγματικότητα. Γιατί πιστεύουμε πως παραδοσιακό είναι ότι φωτογραφίζεται και αγνοούμε όλα τα άλλα», λέει στο «Εθνος της

1. ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΝ ΧΡΟΝΟ

Μέσο: ΕΘΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 12/11/2017 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 12/11/2017

Σελίδα: 49

- ① **Η Θεσσαλονίκη το 1981, φωτογραφία από τη συλλογή Βασίλη Παπακώστα.**
- ② **Το κλωστήριο του Σαΐα που βρισκόταν στην παραλία.**
- ③ **Από την πυρκαγιά της Θεσσαλονίκης, φωτογραφία από το αρχείο ΕΛΙΑ-MET.**
- ④ **Αεροφωτογραφία που αποκαλύπτει την έκταση της φωτιάς το 1917.**
- ⑤ **Για πρώτη φορά εκτίθεται το πανόραμα του Ξει μήκους 6 μέτρων.**
- ⑥ **Η επίμαχη φωτογραφία με το θαλάσσιο τείχος.**

Κυριακής» ο... εμπνευστής της ιδέας, καθηγητής Ιστορίας του ΑΠΘ, Βασίλης Γούναρης. Στη συζήτηση θα πάρουν μέρος, μεταξύ άλλων, ο ιστορικός Ευάγγελος Χεκίμωλου, ο διευθυντής του Πολιτιστικού Κέντρου Θεσσαλονίκης του ΜΙΕΤ, Γιάννης Επαμεινώνδας, ο καθηγητής του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Βασίλης Κολώνας, η ομότιμη καθηγήτρια Αρχιτεκτονικής του ΑΠΘ, Αλεξάνδρα Καραδήμου-Γερόλυμπος.

Αν και η πρόσκληση απευθύνεται κυρίως στην επιστημονική κοινότητα, η εκδήλωση θα είναι ανοικτή για το κοινό, προκειμένου όλοι να καταθέσουν τις απόψεις ή τις ενστάσεις τους. Αν και, όπως εκτιμά

ο κ. Γούναρης, «σήμερα πλέον κανείς δεν αμφιβάλλει ότι η επίμαχη, όπως τη λέτε, φωτογραφία είναι η Θεσσαλονίκη στο τέλος του 19ου αιώνα».

ΣΠΑΝΙΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Η έκθεση του Πολιτιστικού Κέντρου Θεσσαλονίκης του ΜΙΕΤ ετοιμάζεται εδώ και ενάμιση χρόνο. Στα αρχεία του Ιδρύματος αλλά και αλλού αναζητήθηκαν σπάνιες φωτογραφίες της Θεσσαλονίκης, προτιμήθηκαν δημοσιεύσεις, που δείχνουν εικόνες μιας άλλης πόλης, μικρότερης σε μέγεθος και σε πληθυσμό. Με τη δική της προϊστορία εκσυγχρονισμού, με δίκτυα και υποδομές που άλλαξαν την όψη της σταδιακά, αρχής γενομένης με την κατεδάφιση των θαλάσσιων τειχών το 1870, με την πυρκαγιά του 1890 και την ακόμη μεγαλύτερη του 1917. Μια πυρκαγιά που κατέστρεψε τη Θεσσαλονίκη και γέννησε μια νέα πόλη.

«Η Θεσσαλονίκη άλλαξε μετά την πυρκαγιά, αλλά και παρέμεινε ίδια. Η κοσμοπολίτισσα της Μπελ Επόκ έγινε μια ανάμνηση και η έκφραση «Η Θεσσαλονί-

κη ΜΑΣ» προδίδει την ανομολόγητη αγωνία για μια πόλη που δεν μας ανήκε ποτέ ολοκληρωτικά, αλλά έπρεπε να γίνει με κάθε τρόπο δική μας», μας λέει ο Γ. Επαμεινώνδας.

Το **Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τράπεζας** συνεργάστηκε με πολλούς φορείς και ιδιώτες που διέθεσαν υλικό από τα αρχεία τους για την πραγματοποίηση της έκθεσης αυτής. Ενδιαφέρον έχει μια σειρά από πανοράματα, όπως το τριπλό πανόραμα του 1890 των Σουλτς και Μπάρνολει από τον μιναρέ της Αγίας Σοφίας, του Byzantine Research Fund Archive από τη Βρετανική Σχολή Αθηνών.

Εκτίθενται επίσης σπάνιοι χάρτες της εποχής πριν από την πυρκαγιά του 1890 και μετά από αυτήν, με το νέο σχέδιο της οθωμανικής διοίκησης, αλλά και ένα πανόραμα της Άνω Πόλης του 1917 από τον μιναρέ της Ροτόντας. Επίσης πανοράματα και αεροφωτογραφίες πριν και μετά την πυρκαγιά του 1917 που αποτυπώνουν το μέγεθος της καταστροφής, φωτογραφίες από το πορτφόλιο «Salonika Fore: 18-19th

August 1917» που εξέδωσε ο αγγλικός στρατός, από τις συλλογές της Βρετανικής Σχολής Αθηνών, σχολιασμένες από τον Roderick Bailey, ιστορικό στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

Σύμφωνα με τον κ. Επαμεινώνδα, τις φωτογραφίες πλαισιώνει μια πληθώρα από ακουαρέλες Αγγλων και Γάλλων στρατιωτών, που υπηρέτησαν στο Μακεδονικό Μέτωπο κατά τη διάρκεια του Μεγάλου Πολέμου και αποτύπωσαν όχι μόνο μνημεία και τοπία της Θεσσαλονίκης, αλλά και τους καθημερινούς ανθρώπους της στους δρόμους και στις αγορές.

Στο τέλος της περιήγησης οι επισκέπτες της έκθεσης θα δουν τα πέντε σωζόμενα πρωτότυπα σχέδια του Ερνέστ Εμπράρ, που αποτυπώνουν το νέο πνεύμα που εισήγαγε η δυτική πολεοδομία, νεότευκτη τότε επιστήμη, στον εκ βάθρων ανασχεδιασμό της Θεσσαλονίκης. Ένας σχεδιασμός που οδήγησε σε οριστικό τέλος την παλιά πόλη, που είχε καταφέρει ωστόσο να επιβιώσει λίγο ως πολύ αλώβητη μέχρι το 1917. ●